

**นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์
และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก**
**The innovation of television program
and partipicle of deaf people**

พัชรินทร์ ผากา^{1*}

Patcharin Phaka^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” มุ่งเน้นศึกษารายการ “ใจเท่ากัน” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตรายการ กระบวนการผลิต รายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการ ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสารและเศรษฐกิจ เนื่องจากรายการ “ใจเท่ากัน” ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อเพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ไม่แสวงหาผลกำไร ปัจจัยด้านกฎหมายและเทคโนโลยีผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์ที่ช่วยให้คนหูหนวกมีสิทธิเสรีภาพในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อง่ายขึ้น โดยพบว่าปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนสังคมยังไม่ทราบข้อจำกัดของคนหูหนวก

¹ สาขานวัตกรรมนิเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240

¹ Innovative Communication For Sustainable Development, Graduate School of Communcation Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration, Bangkok 10240

* Corresponding author e-mail: pat_ch7@hotmail.com

กระบวนการผลิตรายการและและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก พบว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานคนหูดีและคนหูหนวก โดยคนหูหนวกได้มีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้แสดง แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับบริหาร

การศึกษาความพึงพอใจพบว่า ผู้ชมทั้งสองกลุ่มพึงพอใจรายการที่ให้ความรู้ความบันเทิง เปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพ และปลุกจิตสำนึกคนในสังคม การนำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือและคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนหูหนวกรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีอรรถรสมากขึ้น โดยผู้ชมคนหูหนวกชื่นชอบเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มไม่พึงพอใจวันและเวลาออกอากาศ คำบรรยายมีขนาดเล็ก รวมทั้งไม่รู้จักแฮกรับเชิญที่มาร่วมรายการ

การศึกษาการใช้ประโยชน์พบว่า ผู้ชมทั้งสองกลุ่มนำสาระความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้ชมคนหูหนวกใช้เป็นหัวข้อในการสนทนาสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์ในการปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก

คำสำคัญ: นวัตกรรม, คนหูหนวก, รายการโทรทัศน์, การมีส่วนร่วม, ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์

Abstract

The study of the innovation of television program and participation of deaf people had focused on sign languages in television program for hearing-impaired or deaf people. Thai PBS broadcast program, JAI TAO KAN, had been in use for quality research by in-depth interview and the focus group.

As a result, the sender and economy are the important factors that made the program possible for deaf people had been. Because JAI TAO KAN was supported from media department to give the benefit to the public not to make the profit so the program could broadcast on free television network. Next, the law and technology factor had become the impelled to the media to produce more programs for deaf people and to help them have the right and freedom in the media. However, a person in normal society unaware of the physical limitations and communication of the deaf and the equality of

humanity so that's the culture and society factor was the reason to television program for deaf in Thailand was limited.

JAI TAO KAN production team were formed by deaf staffs and normal staffs. They could communicate throughout the process because they were all part of the key factors as viewers, receivers, messengers, productions, co-productions and actors. The host of the program was deaf but the host had a privilege in pre-production, production and post-production while on an executive level still had none.

The study of satisfaction of the audiences between deaf and normal audiences to the program, both were satisfy with the content and concept of the program because its entertained and educated also had variety ways for deaf people to perform their best potential. By supportive the sign languages and closed captions help the hearing-impaired or deaf people understand the program and enjoy it even more. However, there were some problems from the deaf and normal audiences. First, they both agreed that the air time of the program was not suitable. Second, the closed captions were too small. Next the guests of the program were unknown or they are not celebrities. But the most important problem was the conversation was too long and they could not catch the captions.

The study on utilization showed that the deaf audience received a lot of benefits from the program. They had useful knowledge. Also they could make a conversation with the member of their family. These methods will help reducing inequality in today society and create an inspiration for other. As for the normal audiences, they will gain awareness to the deaf people in society that they both have equality in knowledge, ability and potentials and that deaf people were not difference than normal people.

Keywords: Deaf people, Participation, Television program, Innovation

บทนำ

ในบรรดากลุ่มคนพิการแต่ละประเภท “คนหูหนวก” หรือ “คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย” คือผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกายและอุปสรรคในการสื่อสาร ทั้งการพูด การฟัง การใช้ภาษา รวมถึงการเรียนรู้ที่ต้องใช้ภาษามือในการสื่อสาร ที่นอกจากจะต้องประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากแล้ว ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เห็นได้จากการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการใช้เวลาวันหยุดของคนหูหนวกในกรุงเทพมหานคร” ของ จิตประภา ศรีอ่อน และ เจนจิรา เทศทิม (2548: 3-9) พบว่า ร้อยละ 52.5 ของคนหูหนวก การดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมในบ้านที่คนหูหนวกทำมากที่สุดในเวลาว่าง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเรื่อง “การพึ่งพาข่าวสารทางสิ่งพิมพ์ของคนหูหนวก” ของ พนิด เงามาม (2541: บทคัดย่อ) พบว่ากลุ่มตัวอย่างคนหูหนวกมีการพึ่งพาสื่อต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง การศึกษาดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ตัว สามารถเข้าถึง รวมทั้งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิดของคนหูหนวกมากที่สุด แต่ปัจจุบันรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกนั้นยังมีจำนวนน้อย และไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก จากการศึกษาของศิวารัตน์ หงส์ประยูร (2558: 292) เรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก” พบว่าปัจจุบันรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกนั้นยังมีจำนวนน้อย มีสถานีโทรทัศน์บางช่องเท่านั้นที่มีล่ามภาษามือ เนื้อหารายการยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการ หรือผลิตจากมุมมองของคนหูหนวก โดยเนื้อหาเกี่ยวกับคนหูหนวกมักถูกนำเสนอในมุมมองที่นำเสนอและเข้าไปในเชิงตลกขบขัน ซึ่งจริง ๆ แล้วคนหูหนวกต้องการให้รายการโทรทัศน์นำเสนอเรื่องราวในด้านบวกเพื่อให้สังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนหูหนวก และการศึกษาของปริญญา สิริอัฐตะกุล (2555: บทคัดย่อ) เรื่อง “ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี” ที่พบว่าจอล่ามภาษามือในโทรทัศน์นั้นมีขนาดเล็ก ซึ่งคนหูหนวกไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

เพื่อให้คนหูหนวกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป สถานีโทรทัศน์ Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเกิดแนวคิดในการผลิตรายการ “ใจเท่ากัน” ขึ้นเป็นนวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีวิธีการนำเสนอเนื้อหา และการกำหนดกลุ่มผู้ชม

เป้าหมายแตกต่างจากรายการทั่วไป โดย “ใจเท่ากัน” เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกรายการแรกของประเทศไทย ที่ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปสามารถรับชมรายการร่วมกันได้อย่างเข้าใจ ในรูปแบบของสารคดีเรียลลิตี้ที่มีพิธีกรดำเนินรายการเป็นคนหูหนวกตลอดทั้งรายการ นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ (Sign Language) แบบเต็มจอ, คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) สำหรับคนหูหนวก และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption) สำหรับผู้ชมทั่วไป สำหรับเนื้อหารายการแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ” แกรับเชิญคนหูดีและคนหูหนวกจะต้องออกไปทำภารกิจที่กำหนดร่วมกันให้สำเร็จ และช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ” นำเสนอข่าวสารเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการอีกด้วย

รายการ “ใจเท่ากัน” จึงเป็นนวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบรายการแรกของประเทศไทย ที่มีวิธีการนำเสนอเนื้อหารายการที่ช่วยให้คนหูหนวกเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้มากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความสัมพันธ์อันดี และยังแสดงให้เห็นว่าคนหูดีและคนหูหนวกสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม มุ่งเน้นให้ผู้ชมเห็นถึงศักยภาพและความสามารถในหลายด้าน ๆ ของคนหูหนวก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ารายการใจเท่ากัน มีปัจจัยใดบ้างในการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกเป็นอย่างไร รวมทั้งผู้ชมคนหูหนวก และผู้ชมทั่วไปมีความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบรายการ และพิธีกรมากน้อยเพียงใด ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่ได้เคยมีผู้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวก
2. แนวคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน
4. แนวคิดเรื่องโทรทัศน์
5. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
6. ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ

ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตรายการใจเท่ากัน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ รวมทั้งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก ได้แก่ นายนิลิต คุณผล ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และผู้ควบคุมการผลิตรายการ, ผศ. ศิวณารถ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และผู้อำนวยการ Thai Deaf TV ควบคุมการผลิตรายการ, นางสาวเบญจวรรณ สุพันธ์ทอง ผู้สร้างสรรครายการ และนายวัชรินทร์ ซาลี พิธีกรคนหูหนวกรายการใจเท่ากัน นอกจากนี้ยังใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อรายการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ชมคนหูหนวก เพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ชมทั่วไป เพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน ซึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการรับชมรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อย่างน้อย 1 ครั้ง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์ “ใจเท่ากัน” ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์

พิจารณาจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการสื่อสารขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ส่งสาร, เนื้อหา / สาร, ช่องทางการสื่อสาร และ ผู้รับสาร โดยพบว่าปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร สำคัญที่สุดในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดการผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก เนื่องจากต้องใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก นอกจากนี้คนหูหนวกซึ่งเป็นผู้ชมกลุ่มเป้าหมายนั้นมีจำนวนน้อย จึงไม่ได้รับความสนใจจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีเป้าหมายและความคาดหวังในเรื่องรายได้และจำนวนผู้ชม แต่รายการ “ใจเท่ากัน” ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีคุณลักษณะและลักษณะทางวิชาชีพร่วมกัน ได้แก่ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต องค์กรผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก

และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส องค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์ฟรีทีวีที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) องค์กรที่มีประสบการณ์ในการผลิตสื่อเพื่อสาธารณะ โดยทั้ง 3 องค์กรนี้ยังมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันนั่นคือ ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ความบันเทิง สนองต่อประโยชน์สาธารณะและไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงข่าวสารและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมของคนทุกชนวน รวมทั้งต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผู้ผลิตรายการ “ใจเท่ากัน” จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการ โดยใช้ภาษาที่เรียบง่ายแบบเต็มจอ, คำบรรยายเป็นเสียง และคำบรรยายเป็นอักษร เพื่อให้ผู้ชมคนหูหนวกซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย การเปิดรับสื่อ และการติดต่อสื่อสารสามารถเข้าถึงรายการได้ง่ายขึ้น ในขณะเดียวกันนั้นผู้ชมทั่วไปก็สามารถติดตามรับชมรายการได้อย่างเข้าใจด้วยเช่นกัน ดังนั้นปัจจัยด้านเนื้อหา / สาร และปัจจัยด้านผู้รับสาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในการผลิตรายการ นอกจากนี้ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร ยังมีส่วนสำคัญในการผลิตรายการ โดยจากเดิมที่เคยเผยแพร่รายการทางอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารมาออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทำให้กลุ่มผู้ชมมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการ รวมทั้งผลิตรายการให้มีมาตรฐานและคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย และเนื่องจากพฤติกรรมของผู้ชมในปัจจุบันที่ไม่ได้รับชมรายการต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้ผลิตรายการจึงต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยผู้ชมสามารถรับชมรายการย้อนหลังได้ทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

1.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์

ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และกฎหมาย โดยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ทำให้รายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อยและไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก เนื่องจากเป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมไม่มากนัก ทำให้ไม่ค่อยมีโฆษณา หรือได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่จึงไม่สนใจที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนหูหนวก แต่ รายการ “ใจเท่ากัน” ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก

องค์กรและหน่วยงานที่ผลิตรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะและเล็งเห็นความสำคัญของคนหูหนวก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยพบว่าคนในสังคมส่วนใหญ่มองยังไม่ทราบข้อจำกัดทางด้านร่างกาย การสื่อสาร และวัฒนธรรมของคนหูหนวกที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าถึงสื่อ รวมทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ สำหรับปัจจัยด้านกฎหมายเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก โดยเฉพาะแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคและหลากหลาย รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือคนด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป โดยมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีส่วนช่วยให้คนพิการสามารถรับชม และเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะทีวีดิจิตอลที่มี Closed Caption (CC) บริการคำบรรยายแทนเสียงแบบปิดที่สามารถเปิดหรือปิดคำบรรยายที่แสดงผลบนหน้าจอได้ ถ้าหากว่าต้องการหรือไม่ต้องการคำบรรยายนั้น ซึ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนทั่วไป รวมถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างเช่น อินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการรับชมรายการ

2. กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก

จากการสัมภาษณ์พบว่า รายการ “ใจเท่ากัน” ได้เปิดโอกาสให้พิธีกรดำเนินรายการคนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการ ซึ่งสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการผลิตได้ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นวางแผนก่อนการผลิตรายการ

คนหูหนวกมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการติดต่อสื่อสารทั้งการพูด อ่าน และเขียน ทีมงานจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและค้นคว้าวิจัยเพื่อทำความเข้าใจความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวกในทุกมิติ รวมทั้งยังมีการทดลองผลิตรายการต้นแบบร่วมกับคนหูหนวกเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยมีศ.ศิวনারถ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสุรนารี เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการผลิตรายการ พร้อมกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนให้เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกที่สามารถรับชมร่วมกับคนหูดีได้ ซึ่งมีผลต่อเนื้อหาและรูปการนำเสนอในรายการ ซึ่งในขั้นตอนนี้พิธีกรคนหูหนวก “วัชรินทร์ ซาลี” ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ได้แก่

การให้ข้อมูลที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกับคนหูหนวก รวมทั้งการคิดหา รายชื่อแขกรับเชิญคนหูหนวกมาร่วมรายการ ทั้งนี้เนื่องจากพิธีกรคนหูหนวกรู้จักชุมชนและ เครือข่ายคนหูหนวกที่ติดต่อพูดคุยและส่งข่าวสารข้อมูลระหว่างกันมากกว่าที่ทีมงานคนหูดี จากนั้นจึงนัดประชุมที่ทีมงานก่อนออกไปถ่ายทำทุกครั้ง โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องเตรียมการผลิตจะส่งทีมงานเข้าร่วมประชุมและควบคุมดูแล การผลิตรายการในบางครั้งเท่านั้น จากการสัมภาษณ์พบว่าพิธีกรคนหูหนวกได้เข้าร่วมประชุม กับทีมผลิตรายการทุกครั้ง แต่ยังไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

2.2 ชั้นเตรียมการผลิต

ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์จะเป็นผู้กำหนดรายชื่อ แขกรับเชิญที่จะมาร่วมรายการ คิดกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี ซึ่งในขั้นตอนนี้พิธีกรคนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการทำงาน ได้แก่ ติดต่อประสานงานแขกรับเชิญคนหูหนวกให้มาร่วมรายการ โดยผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์จะต้องคิดหาแขกรับเชิญคนหูดีและกิจกรรมต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับแขกรับเชิญคนหูหนวก รวมทั้งติดต่อสถานที่ถ่ายทำรายการ รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ นำเสนอในที่ประชุม ซึ่งผู้ผลิตรายการและผู้ควบคุมรายการจะเป็นผู้ตรวจสอบและอนุมัติ เนื้อหารายการ จากนั้นจึงติดต่อประสานงานแขกรับเชิญและหาข้อมูลเพิ่มเติม นำมาเขียนบทโทรทัศน์เพื่อออกอากาศ โดยทีมงานจะต้องเขียนบทโทรทัศน์และส่งให้พิธีกร คนหูหนวกและแขกรับเชิญคนหูหนวกอ่านล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เพื่อทำความเข้าใจ ก่อนถ่ายทำรายการจริง เนื่องจากคนหูหนวกส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการอ่าน ไวยากรณ์ภาษาไทยที่แตกต่างจากคนทั่วไปให้อ่านบทไม่ค่อยเข้าใจและใช้เวลานาน

2.3 ชั้นผลิตรายการ

ชั้นผลิตรายการ ได้แก่ การถ่ายทำบันทึกรายการ ซึ่งเป็น การบันทึกไว้ล่วงหน้า โดยใช้กล้องและไฟล์เพื่อบันทึกภาพ โดยถ่ายทำนอกสถานที่เป็นหลัก ซึ่ง การถ่ายทำรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีขั้นตอนที่แตกต่างและใช้ระยะเวลานานกว่า รายการโทรทัศน์ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากทีมงานคนหูดีส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการ ทำงานร่วมกับคนหูหนวก จึงไม่ทราบข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนหูหนวก โดยเฉพาะเรื่องของการ ติดต่อสื่อสารกัน ดังนั้นในระหว่างการทำรายการที่มีทีมงานซึ่งประกอบไปด้วยคนหู หนวกและคนหูดีจึงจำเป็นต้องมีล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสารและอธิบายการทำงานให้ทุกคน

เข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ที่ทีมงานคนหูตียังต้องปรับตัวเพื่อเรียนรู้ภาษามือและวัฒนธรรมของคนหูหนวกเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็วมากขึ้น

2.4 ชั้นหลังผลิตรายการ

ชั้นหลังผลิตรายการ ได้แก่ งานด้านการตัดต่อพากย์เสียง และประเมิน เนื่องจากคนหูหนวกต้องใช้สมาธิในการรับชมและทำความเข้าใจเนื้อหาข่าวยุติการ ทั้งจากการดูภาษามือและการอ่านคำบรรยายแทนเสียง ดังนั้นการตัดต่อภาพและเสียงนำเสนอเนื้อหาหลาย ๆ ประเด็นไว้ในช่วงรายการเดียวกัน หรือเรียงลำดับเนื้อหาสลับไปมา เพื่อให้รายการดูมีสีสันน่าสนใจเหมือนกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป อาจทำให้คนหูหนวกขาดสมาธิเกิดความสับสนไม่เข้าใจเนื้อหาข่าวยุติการได้ และหลังจากที่ตัดต่อเนื้อหาข่าวยุติการทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเชี่ยวชาญด้านไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรวจความถูกต้องของการเขียนและสะกดคำในแคปชั่นคำบรรยายแทนเสียง รวมทั้งยังมีล่ามภาษามือและพิธีกรคนหูหนวกมาช่วยตรวจสอบความต่อเนื่องของการตัดต่อลำดับภาพ รวมไปถึงการใช้ภาษามือ จากนั้นจึงส่งให้ฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพรายการอีกครั้งก่อนนำออกอากาศ

ประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในการพัฒนารายการ “ใจเท่ากัน”

ผู้วิจัยพบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการ “ใจเท่ากัน” นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม / ผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้แสดง เท่านั้น แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับบริหารในคนหูหนวก โดยการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม / ผู้รับสาร ได้แก่ การติดตามชมรายการของพิธีกรคนหูหนวก เพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่พิธีกรของตัวเองว่ามีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง รวมทั้งชักชวนเพื่อน ๆ กลุ่มคนหูหนวกให้ติดตามชมรายการสำหรับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้แสดง ได้แก่ การเป็นพิธีกรดำเนินรายการ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการทั้ง ชั้นวางแผนก่อนการผลิตรายการ ชั้นเตรียมการผลิต ชั้นผลิตรายการ และชั้นหลังผลิตรายการ

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในฐานะผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้แสดง นั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเอื้อต่อการให้คนหูหนวกและผู้ผลิตรายการได้สื่อสารกัน โดยมีพื้นฐานในการรับฟังและเคารพในความคิดเห็นที่แสดงออกมาอย่างเข้าใจนั้น นำไปสู่การฝึกฝนให้คนหูหนวกได้รู้จักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการทำงานร่วมกับ

ผู้ผลิตรายการ ถึงแม้ว่าทีมงานคนหูหนวกที่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ จะไม่มีความรู้ในด้านสื่อโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง ทั้งจากการอบรม เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและการได้ลงมือปฏิบัติจริง คนหูหนวก ก็สามารถเข้าใจการทำงานและกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

อย่างไรก็ตามพบว่าปัจจุบันคนหูหนวกที่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนหูหนวกที่จะเข้ามามีร่วมผลิตรายการจะต้องมีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้และความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยของคนทั่วไปได้ดี จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญจะต้องมีใจรักในงานด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งคนหูหนวกในประเทศไทยที่สนใจศึกษาด้านนิเทศศาสตร์มีจำนวนน้อย

ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการ “ใจเท่ากัน”

จากการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการ “ใจเท่ากัน” ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบรายการ และพิธีกร พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและคนหูดีรู้สึกพึงพอใจรายการที่ให้ความรู้ควบคู่ความบันเทิง โดยเฉพาะการนำคนหูหนวกและคนหูดีไปปฏิบัติภารกิจร่วมกัน ถือเป็นวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่และเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพในด้านต่าง ๆ สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนหูหนวกที่สำคัญก็คือทำให้ผู้ชมคนหูดีเห็นว่าคนหูหนวกก็มีทักษะความรู้ สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติไม่แตกต่างจากคนทั่วไป ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคนหูหนวก ไม่ว่าจะเป็น การเรียนรู้ภาษามือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนหูหนวก เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปยังชื่นชอบรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือร่วมกับคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนหูหนวกสามารถรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีรรถรสมากขึ้น ส่วนผู้ชมคนหูดีก็ได้เรียนรู้ภาษา รวมทั้งยังชื่นชอบพิธีกรรายการที่เป็นคนหูหนวก เพราะดูมีความสามารถและความตั้งใจ สามารถใช้ภาษามือได้อย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย สร้างแรงบันดาลใจให้คนหูหนวกรู้สึกสนใจมาทำงานด้านสื่อสารมวลชน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ชมคนหูหนวกจะชื่นชอบและให้ความสนใจกับ

เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ เนื่องจากสามารถนำทักษะความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์และพึ่งพาตนเองได้ แต่ไม่พึงพอใจที่รายการยังนำเสนอหรืออธิบายขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจรายการ ได้แก่ ไม่รู้จักแขกรับเชิญที่มาร่วมรายการ ต้องการให้เป็นดารา นักแสดง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง จะสร้างความสนใจติดตามชมรายการได้มากกว่า นอกจากนี้ยังไม่พึงพอใจวันและเวลาออกอากาศ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน รวมทั้งรูปแบบรายการที่ตัวหนังสือของคำบรรยายมีขนาดเล็กอ่านไม่ค่อยเห็น โดยเฉพาะเวลาที่ต้องรับชมรายการย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ โดยผู้ชมหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจการใช้ภาษามือและคำบรรยายในรายการที่ใช้ภาษาที่ยาก ประโยคสนทนาที่ยาวเกินไป และขึ้นตัวหนังสือเร็ว ทำให้อ่านไม่ทันและไม่เข้าใจ แขกรับเชิญคนหูตึงบางครั้งก็ใช้ภาษามือไม่ถูกต้อง รวมทั้งไม่พึงพอใจการแสดงสีหน้าท่าทางและบุคลิกภาพของพิธีกรที่ดูตึงเครียดเกินไป ส่วนผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจเสียงพากย์ของพิธีกรคนหูหนวก เพราะต้องการเรียนรู้ภาษามือจากคำบรรยายมากกว่า

สำหรับการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์จากการชมรายการ “ใจเท่ากัน” พบว่าผู้ชมคนหูหนวกนำสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง สามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น ทำให้ได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความเข้าใจสังคมให้ยอมรับเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เปิดกว้างที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของคนหูหนวก โดยเฉพาะการใช้ภาษามือเพื่อสื่อสารกัน นอกจากนี้ยังสร้างแรงบันดาลใจให้คนหูหนวกในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ชมคนหูดีทั่วไปที่นำสาระความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถปลุกจิตสำนึกคนในสังคมให้เห็นถึงสิทธิและความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก โดยเฉพาะการเปิดมุมมองของคนทั่วไปให้รับรู้ว่าคนหูหนวกเองก็มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานในหลายด้าน ๆ ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

สรุปและวิจารณ์

จากการศึกษาพบว่ารายการ “ใจเท่ากัน” เริ่มต้นจากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ทดลองผลิตรายการ “หัตถถาษานานาข้าว” รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวกที่นำเสนอข่าวและเหตุการณ์บ้านเมือง โดยเผยแพร่รายการผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในปี พ.ศ. 2553 จากนั้นจึงได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อบัณฑิตเพื่อพัฒนาศักยภาพทีมงาน โดยมีสื่อมวลชนจากที่ต่าง ๆ มาเป็นวิทยากร จนสามารถผลิตรายการที่มีช่วงต่าง ๆ และเนื้อหาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ช่วงข่าวกีฬา ช่วงข่าวเทคโนโลยี และช่วงข่าวบันเทิง จนในที่สุดก็สามารถพัฒนาจากการผลิตรายการมาสู่การเป็นสถานีโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก Thai Deaf TV พร้อมกับเพิ่มรายการให้มีจำนวนและประเภทที่หลากหลายมากขึ้น แต่เนื่องจากเป็นเพียงการทดลองผลิตรายการโทรทัศน์ จึงยังไม่มีระบบการบริหารจัดการ ไม่มีงบประมาณ ไม่มีบุคลากร ไม่มีการแสวงหาองค์ความรู้ และไม่มีการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ จนในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงได้ให้ทุนสนับสนุนเพื่อพัฒนาการผลิตรายการ และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้เข้าร่วมเป็นผู้ผลิตเพื่อให้อำเภอโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีมาตรฐานการผลิตที่ดีขึ้น และสามารถเผยแพร่สู่กลุ่มผู้ชมได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก “ใจเท่ากัน” จึงประกอบไปด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสถาบันขององค์กร ผู้ผลิตสื่อมวลชน (Denis Mcquail, 1987) ที่ว่าถึงแม้องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลหรือแสดงบทบาทหน้าที่หลายประการต่อสังคม แต่การอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันจากทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจและการทำงานของสื่อ ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติงานขององค์กรผู้ผลิตสื่อ นอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในองค์กรแล้วยังต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมอีกด้วย โดยปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตสื่อ เนื่องจากรายการ “ใจเท่ากัน” ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีคุณลักษณะ ลักษณะทางวิชาชีพ และวัตถุประสงค์ร่วมกันนั่นคือ ผลิตรายการเพื่อสาธารณะโดยไม่มุ่งหวังผลกำไรมาให้การสนับสนุนจึงสามารถผลิตรายการและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้ สอดคล้องกับแนวคิดของเดนิส แมคควอล (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557) เรื่องปัจจัยในการผลิตรายการที่ว่องไวต่อสื่อโทรทัศน์มีลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย แต่สององค์กรย่อมมีเป้าหมายและนโยบายการทำงานที่แตกต่างกัน โดยเป้าหมายหลักในการทำงาน

ของสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ได้แก่ เป้าหมายเชิงกำไร อิทธิพลทางสังคมและชื่อเสียงขององค์กร การตั้งยอดผู้ชมสูงสุดเป้าหมายเฉพาะเงื่อนไข และการสนองต่อประโยชน์สาธารณะ และยังคงสอดคล้องกับแนวคิด (Denis Mcquail, 1987) เรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ว่าวิทย์และโทรทัศน์เป็นธุรกิจหวังผลกำไร เนื่องจากมีการแข่งขันกันสูง แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากสถานะของความเป็นสื่อสารมวลชน อีกด้านหนึ่งของวิทย์และโทรทัศน์จึงถูกเรียกร้องให้ต้องมีด้านของประโยชน์สาธารณะ

และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัจจัยด้านเนื้อหาและปัจจัยด้านผู้รับสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอรายการใจเท่ากันแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป โดยนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษามือแบบเต็มจอ คำบรรยายเป็นเสียง และคำบรรยายเป็นอักษร ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับสารซึ่งเป็นคนหูหนวกนั้น มีปัญหาในด้านการเปิดรับสื่อ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่ไม่ได้ยินเสียง รวมทั้งมีไวยากรณ์ในการอ่านและเขียนภาษาไทยที่แตกต่างจากคนปกติ ไม่สามารถติดตามสื่อสารกับผู้อื่นได้ ต้องใช้ล่ามภาษามือซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ คงนิล (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์ จากการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” พบว่าลักษณะเฉพาะของคนหูหนวก มีผลทำให้คนหูหนวกมีการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ด้อยกว่าคนหูปกติ และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวกในเรื่อง ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (นิรันดร์ สันติตระกูล, 2527) ที่พบว่า คนหูหนวกคือผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหากับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด การเรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา ยิ่งสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด ยิ่งมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น ซึ่งเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอในรายการใจเท่ากันจะช่วยให้ผู้ชมคนหูหนวกสามารถเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น และผู้ชมคนหูดีสามารถรับชมรายการใจเท่ากันร่วมกันได้อย่างเข้าใจด้วยเช่นกัน

สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ผลิตสื่อไม่สนใจที่จะผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวก รวมทั้งมีเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก ทั้งนี้เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังไม่ทราบข้อจำกัดทางด้านร่างกายและวัฒนธรรมของคนหูหนวกที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าถึงสื่อ รวมถึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนหูหนวก

โดยมองว่าคนหูหนวกเป็นผู้พิการไร้ความสามารถและเป็นภาระสังคม สอดคล้องกับแนวคิด (Denis Mcquail, 1987) ที่ว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในสังคมหนึ่ง ๆ ก็มักจะกำหนดวิธีการทำงานหรือการสื่อสารเอาไว้บนเงื่อนไขปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ซึ่งหากสังคมเป็นกรอบวิถีชีวิตหรือโครงสร้างแห่งความรู้สึกที่ฝังเข้าไปในจิตสำนึกแล้ว กระบวนการทำงานและผลผลิตสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามสังคมนั้น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อเนื้อหา / สาร ที่มีกรอบอุดมการณ์หรือโครงสร้างแห่งความรู้สึกบางอย่างกำหนดไว้เสมอ ดังนั้น สื่อมวลชนโดยเฉพาะองค์กรผู้ผลิตสื่อจึงมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนหูหนวก เพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมเกิดการตระหนักรู้ว่าคนหูหนวกเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ความรู้ และสามารถพึ่งตนเองได้ ช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ยังส่งผลไปถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจด้วย ซึ่งเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและการทำงานของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ จากการสัมภาษณ์พบว่าเนื่องจากรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมไม่มากนัก แต่การผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกนั้นมีค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงและใช้เวลานาน จึงไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนหรืองบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องตามแนวคิดของแมคเคลวที่ได้อ้างอิงกล่าวว่า โอกาสที่โทรทัศน์จะพัฒนาไปสู่ความเป็นวิชาชีพได้สมบูรณ์นั้นค่อนข้างลำบาก เนื่องจากการทำงานของสื่อดังกล่าวมักต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ต่อการก้าวสู่สถานะความเป็นวิชาชีพเสมอ เช่น อิสรภาพและการแสดงบทบาททางสังคมของคนทำโทรทัศน์ที่มักต้องเผชิญกับการควบคุมจากปัจจัยภายนอกทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่ากระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน ซึ่งเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ ขั้นตอนเตรียมการผลิต ขั้นตอนผลิตรายการ และขั้นตอนหลังผลิตรายการ ช่วยให้การงานราบรื่นและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม Bordenave (1994) ซึ่งอธิบายไว้ว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบหนึ่งที่สะท้อนความเป็นอิสระและเท่าเทียม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลมีโอกาสเข้าถึงช่องทางการสื่อสารชุมชน และมีโอกาสได้แสดงมุมมองความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากันนั้นที่ถึงแม้ว่าจะมีพิธีกรเป็นทีมงานคนหูหนวกเพียงคนเดียวในกระบวนการผลิตรายการ แต่ได้มีส่วนร่วมในหลาย ๆ ขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ

รวมทั้งยังได้มีการสื่อสารระหว่างกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร ปรัชญาหรือหรือการถ่ายทอดรายการ โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันคือการสร้างสรรค์และพัฒนารายการใจเท่ากัน ให้มีเนื้อหาตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน พบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากรายการที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปในแต่ละด้าน ขึ้นอยู่กับจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจและสังคมจากความต้องการของผู้รับสาร ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ ของคาทซ์และคณะ (อ้างถึงใน พิระ จิโรโสภณ, 2548: 191) ได้อธิบายไว้ว่ากระบวนการรับสารในการสื่อสารมวลชนโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจและสังคมจากความต้องการของผู้รับสาร จะก่อให้เกิดความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งสารอื่น ซึ่งแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ มีความตั้งใจ และความต้องการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ซึ่งผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาการนำคนหูหนวกและคนหูดีไปทำภารกิจด้วยกันนั้น เนื่องจากจากสภาวะจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนหูหนวกที่ต้องการให้สังคมเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพและความสามารถ จึงคาดหวังและแสวงหาให้รายการโทรทัศน์มีเนื้อหาที่น่าเสนอเรื่องราวความสามารถของคนหูหนวก โดยผู้ชมคนหูหนวกยังรู้สึกสนใจและชื่นชอบเนื้อหารายการที่น่าเสนอภารกิจเกี่ยวกับอาชีพเป็นพิเศษ ทั้งนี้มาจากสภาพและแรงจูงใจของคนหูหนวกที่ต้องการแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่เป็นภาระสังคม เมื่อรายการใจเท่ากันนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้จึงสามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเองได้ ในขณะที่ผู้ชมทั่วไปมีความพึงพอใจที่แตกต่างจากคนหูหนวก อันเนื่องมาจากแรงจูงใจที่แตกต่างกัน โดยต้องการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์จึงรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาและรูปแบบรายการใจเท่ากันที่มีสาระบันเทิง ซึ่งสามารถปลุกจิตสำนึกให้คนทั่วไปหันมาสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคนหูหนวกไม่ว่าจะเป็น การเรียนรู้ภาษามือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนหูหนวก เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกพึงพอใจรูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วย ล่ามภาษามือและพิธีกรที่เป็นคนหูหนวก สอดคล้องกับการศึกษาของ วราร์ หนูฤทธิ (2549) เรื่อง “ความพึงพอใจกับการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” ที่พบว่าคนหูหนวกส่วนใหญ่ต้องการให้มีรายการโทรทัศน์ที่แสดงหรือดำเนินรายการโดยคนหูหนวก และการศึกษาของ ศิวินารถ หงษ์ประยูร (2558) เรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่อ อินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก” ที่พบว่าไวอากรณภาษามือที่คนหูหนวก ใช้แตกต่างจากภาษาที่ทั่วไปใช้สื่อสารกัน จึงทำให้คนหูหนวกไม่สะดวกเข้าถึงสื่อ ที่เป็นตัวอักษร เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเข้าถึงมีคำบรรยาย ในรายการโทรทัศน์ (Subtitle) คนหูหนวกไทยจำนวนมากจึงสนใจเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์ แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึง เพราะจอล่าม ในรายการ โทรทัศน์มีขนาดเล็กเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากพิธีกรคนหูหนวกแบบเต็มจอสามารถใช้ภาษามือ ที่เข้าใจง่ายและถูกต้องตามหลักไวอากรณ ทำให้สื่อสารได้เข้าใจมากกว่าการรับชม จากจอล่ามหรือการอ่านคำบรรยาย รวมทั้งคนหูหนวกยังต้องการให้คนหูดีได้เรียนรู้ภาษามือเพื่อ ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างความแตกต่างทางสังคม

สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปรู้สึก ไม่พึงพอใจได้แก่ วันและเวลาออกอากาศ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำกิจกรรม นอกบ้านทำให้ไม่มีเวลารับชม รวมทั้งตัวหนังสือคำบรรยายที่มีขนาดเล็กและขึ้นลงเร็ว ใช้ประโยคที่ยากและยาวเกินไป จนทำให้อ่านไม่ทัน โดยเฉพาะเวลาที่ต้องรับชมรายการ ย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับการศึกษาของ มนฤดี ทองกลอย (2551) เรื่อง “การเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ที่พบว่าปัญหาในการเข้าถึงสื่อมวลชนของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนพิการทางการได้ยิน ได้แก่ ปัญหาด้านภาษา โดยขาดภาษามือในรายการโทรทัศน์ ตัวอักษรวิ่งด้านล่างของสื่อโทรทัศน์มี ขนาดเล็กและวิ่งเร็วเกินไป และอีกประเด็นก็คือ แยกรับเชิญที่มาร่วมภารกิจในรายการเป็น บุคคลที่ไม่รู้จัก แสดงให้เห็นว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีค่านิยมและความชื่นชอบที่เหมือนกัน ได้แก่ ความต้องการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีแขกรับเชิญเป็นดารา นักแสดง หรือบุคคลที่มี ชื่อเสียง เพื่อสนองความต้องการในด้านความบันเทิง เฟลิดเฟลิน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารายการใจเท่ากันจะเป็นรายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ผู้ชม คนหูหนวกสามารถเข้าถึงได้สื่อโทรทัศน์ได้มากขึ้น แต่ยังมีหลายประการที่ไม่สามารถสนองความ ต้องการของคนหูหนวกได้ ทั้งนี้เนื่องจากคนหูหนวกยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของรายการ

รวมทั้งลักษณะนิสัยของคนหมู่นวทที่ยังต้องการการมีส่วนร่วม การเรียกร้องสิทธิในสังคม ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของ สมเกียรติ ศิริวินิชสุนทร (2546) เรื่อง “สิทธิและความด้อยโอกาสของคนพิการไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการทางหู)” พบว่า คนพิการยังมีความเก็บกดรู้สึกว่าเป็นภาระสังคม รู้สึกแปลกแยก ไม่ค่อยช่วยเหลือตนเอง ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือในด้านการพัฒนาศักยภาพ เรียกร้องโอกาสความเท่าเทียมในสังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนหูหนวกเข้าใจว่ารายการใจเท่ากันผลิตเพื่อผู้ชมคนหูหนวกเท่านั้น ไม่ได้นึกถึงผู้ชมคนหูดีที่รับชมรายการร่วมกัน ซึ่งต้องใช้การศึกษาและเวลาในการปรับเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกัน

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าการใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปก็มีความแตกต่างกันด้วย เนื่องมาจากมนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการที่มีจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจ สังคม และแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยที่แตกต่างกัน ในฐานะผู้รับสารจึงทำให้มีเหตุผลหรือมีความคาดหวังในการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองของความพึงพอใจ รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อเวบนเนอร์ (Wenner, อ้างถึงใน นิลาวัฒน์ พานิชย์รุ่งเรือง, 2540) ได้สรุปไว้ว่า 1) เพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูลในการอ้างอิงและสร้างความสัมพันธ์ในสังคม 2) เพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ 3) ความต้องการสารสนเทศ โดยผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์จากรายการในด้านการสนองความต้องการและความสนใจตนเอง นำข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ อย่างเช่น ข้อมูลเรื่องอาชีพ สำหรับผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์คือนำเนื้อหาความรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในการปฏิบัติกับคนหูหนวก อย่างเช่น การใช้ภาษามือ หรือข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสารของคนหูหนวก 4) ความต้องการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล ผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์ในด้านแรงเสริมค่านิยมส่วนบุคคลและตัวแบบทางพฤติกรรม โดยสามารถสร้างแรงบันดาลใจในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนหูหนวก สำหรับผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวก ปลุกจิตสำนึกคนในสังคมให้เห็นถึงสิทธิและความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก รวมทั้งเปิดมุมมองของคนทั่วไปให้รับรู้ว่าคุณคนหูหนวกเองก็มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานในหลายด้าน ๆ ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป 5) ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์ในด้านการสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม โดยสามารถนำไปใช้เป็นตัวช่วยในการสนทนากับบุคคลอื่น รวมทั้งได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว 6) ความต้องการความบันเทิง ผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปใช้ประโยชน์ในด้านความบันเทิง ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก

1. คนหูหนวกรยังมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหรือเบื้องหลังการผลิตค่อนข้างน้อย ซึ่งการให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อเนื้อหาและรูปแบบรายการ เพราะคนหูหนวกจะเข้าใจข้อจำกัด ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงวัฒนธรรมของกลุ่มคนหูหนวกได้ดีกว่า ทำให้ผลิตรายการได้ตรงกับความต้องการของคนหูหนวกมากขึ้น

2. การผลิตรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่มีกลุ่มผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดีสามารถรับชมร่วมกันได้ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้มีการประเมินคุณภาพรายการและความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกแล้ว แต่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังไม่เคยวัดฟีดแบค หรือสอบถามจากกลุ่มผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไป จึงควรทำการประเมินรายการเพื่อให้ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ชมทั้ง 2 กลุ่ม

3. การผลิตรายการใจเท่ากันควรช่วงเพิ่มรายการที่ให้ผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดีได้มีส่วนร่วมกับทางรายการมากขึ้น อย่างเช่น ช่วงถามตอบ หรือช่วงโหวตแสดงความคิดเห็น เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร รวมทั้งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังช่วยในการประเมินหรือวัดฟีดแบคจากผู้ชมทั้งสองกลุ่มได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. คนหูหนวกส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักและไม่ทราบว่ามียรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกอย่างรายการใจเท่ากัน ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องเพิ่มช่องทางการโปรโมทหรือโฆษณารายการให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมทั้งแจ้งช่องทางในการสามารถรับชมย้อนหลังได้ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกรายการอื่น ๆ ด้วย เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบเรื่องปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกว่ามีผลต่อการผลิตรายการที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ และการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น

3. การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขต กรุงเทพมหานครเท่านั้น ควรศึกษาขยายขอบเขตไปยังจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากรายการใจเท่ากันออกอากาศทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

จิตประภา ศรีอ่อน และ เจนจิรา เทศทิม. (2548). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาวันหยุดของคนหมู่นวกในกรุงเทพ มหานคร. *วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการวิจัยและพัฒนาคนพิการ*. (มกราคม – มิถุนายน ประจำปี 2548). หน้า 3–9.

นิสิต พูนผล. ผู้จัดการฝ่ายผลิตและจัดหารายการ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส. (17 พฤศจิกายน 2558). *สัมภาษณ์*.

นิลาวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง. (2540). *ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ทางโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง (3,5,7,9,11)*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง. ศรีเอทีฟ บริษัท โพลีพลัส เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด. (22 ธันวาคม 2558). *สัมภาษณ์*.

ปริญญา สิริอิตตะกุล. (2555). *ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี*. เอกสารวิจัย สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ปาริชาติ สถาปัตตานนท์ และคณะ. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน: จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

พนิต เงามาม. (2541). *การพึ่งพาข่าวสารทางสิ่งพิมพ์ของคนหมู่นวก*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีระ จิระโสภณ. (2529). *แนวทางการศึกษาใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชน*. หน้าที่ 9–11. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

มนฤดี ทองกลอย. (2551). *การเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. เอกสารวิจัย วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.

วราร์ หนูฤทธิ์. (2549). *ความพึงพอใจกับการใช้สื่อโทรทัศน์ของคนहुหนวก*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วลัยลักษณ์ ดงนิล. (2542). *การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์จากการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของคนहुหนวก*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรินทร์ ซาลี. *พิธีกรรายการใจเท่ากัน*. (13 มิถุนายน 2558). *สัมภาษณ์*.

ดิวนารถ หงษ์ประยูร. (2558). การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนहुหนวก. *สุทธิปริทัศน์*. 29. (เมษายน-มิถุนายน): 292.

ดิวนารถ หงษ์ประยูร. รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (5 ตุลาคม 2558). *สัมภาษณ์*.

สมสุข หินวิมาน, ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, อารดา ครุจิต, กรรณิกา รุ่งเจริญพงษ์, กุลนารีเสื่อโรจน์. (2557). *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์*.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

McQuail, Dennis. (2005). *McQuail's Mass Communication Theory*. London : Sage. McLuhan,